

Kovács Dominik – Kovács Viktor

Lesz majd minden

A KEZDET ÉS A VÉG

– Na, gyerünk föl! – mondta a tavasz elején az öregebbik Pusztujka a Simonnak, majd indultak is a padlásra. A Simon körülbelül hatéves volt, és sokat hallott már a padlásról, nemegyszer föl is akart mászni rá, megnézni, hol őrzik a nagybátyjai a cukrot, a mákot meg a hatalmas szamártoke-diókat, amiket az ősszel neki kellett összeszednie a fák alól. Meleg és biztonságos helynek képzelte a padlást, merthogy a füstszag mindig onnan felől jött, a kéményből, a füstszagban pedig, mint már elmondtuk, ott az ígéret, hogy jöhet a tél, fázni nem fogunk. Éppen azért érdekelte ez a zezzug, amiért a csószók meg a dohánykertészek kunyhói a határban. Elbújni, elrejtőzni valahová az öreg testvérek példálózásai elől, és berendezkedni ott a maga kedve szerint. Mást se csinálna, csak a verebeket meg a galambokat lődözné a csúzlival, azonkívül cukron meg dión élne. Valójában csak annyi köze volt a csúzlihoz, a dióhoz meg a cukorhoz, amennyit a nagyobbaktól néhanapján hallott, a Pusztujkák sosem lepték meg ilyesmivel. Utóbb mindig elszégyellte magát, amiért a padlásra kíváncskodott, tudta, neki tilos mindegyik, a padlás és a kíváncskozás is.

A gyereket nem az a látvány fogadta, amire számított. A gerendák korhadoztak, szüboгарak rágták őket, a nád és a sár keverékéből tapasztott öreg földem recsegett a talpuk alatt. „A rosseb se várja meg, amíg beszakadok” – gondolta a Simon, és már fordult volna vissza, mikor az öregebbik Pusztujka, mintha csak előre sejténé, mi jár az öccse fejében, megragadta a vállát. A Dávid testvér odafönt várta őket, a padlásajtón beszűrődő fényben jól látszódott a görnyedt alakja, ahogy két hosszú faláda előtt ácsorog.

– Olvasd el! – mondta Simonnak az István testvér, és a ládák oldalára mutatott. A kölök kérdően nézett a nagybátyjára.

– Olvasd, ha mondom!

– Most meglátjuk, mit tanultál! – így a Dávid testvér. A Simon gyomra összerándult, a lába remegett.

– *Balogh István. Az Úr énnékem őriző pásztorom.*

Mielőtt a Pusztujkák még nyelhetek volna egyet, már kezdett is bele a másikba.

– *Aszongya, Balogh Dávid. Tudom, az én Megváltóm él, hajléka készen vár reám.*

– Az anyád mindenségít – nevetett az egyik Pusztujka.

– Két koporsófüdél! – kontrázott rá a másik. – Két koporsófüdület leolvas fél perc alatt!

A Balogh testvérek majd kicsattantak a büszkeségtől. Föltett szándékuk volt ugyanis, hogy mire az öccsük szeptemberben iskolába megy, már kioktatják egyre-másra a tudományokból, ismerje meg a betűket, a számokat. Hadd beszélje csak a tanító meg az esperes úr, hogy a Balogh Juli fia a legkiválóbb a gyerekek közül, nemhiába a Balogh-vér. Ezért aztán mindenfélét magyaráztak a Simonnak a föld formájáról például. Hiszen megmondták az okosok, hogy a föld, amin mi, emberek

mindannyian élünk, golyóbis alakú. Ma valahogy ez lett az elgondolás, de amikor még a Pusztujkák voltak kölkök, másfélét is lehetett hallani, nemcsak a paraszttól, hanem a tanultabb népektől is. Mi végeredményben az igazság? A fene se tudja. Azért biztosan vannak napok, vannak órák, amikor mégse olyan gömbölyű minden. Ahogy következik a karácsony, kinyújtózik a föld alattunk, amiatt a legsötétebb akkor az éjszaka, mert sok időbe telik, hogy a napot megkerüljük. Nyúlik-nyúlik a föld, mire az első ünnep eljön, megnyúlik, mint a kalács. Tavasszal, ha hajnalban kiszagolunk a levegőbe, jól érezni a füstszagot, és nemcsak mert mindenki füstöli a sonkákat a disznóölés után. Ez a füst megvan a határban is, a földeken, az akácosban, s azt ne gondoljuk, hogy oda mindenhol a faluból száll ki, nincs akkora füstje ennek a falunak, hiába gazdag falu. A tanyákról esetleg, de azok se képesek befüstölni az egész környéket. Ezen a lapos tájon nem ül meg semmiféle gőz, mint más vidéken, a dombok között, hanem szétfut a levegőben, meg se érezni. Ilyenkor bizony a föld füstölög magában, miután felére megpúposodott, felére elkeskenyedett, a húsvéti sonkának a formája szerint. Ahogy az ember készülődik az ünnepre, a jóval élésre, úgy idomul hozzá a golyóbis a lába alatt.

A Simon észjárása képtelen volt együtt tekeregni a Pusztujkák körmondataival. Tudta pedig, hogy kötelessége figyelnie a bátyjai szavára, a maga módján igyekezett is, de sajnos sehogy sem fogta föl, miket hordanak össze, annyira lehetetlen dolgokról beszéltek neki. Folyton oda futott ki a dolog, hogy a Balogh-vér az egyik legokosabb fajta a faluban, mondjon akárki akármit. Egyetlenegy írástudatlan nem volt köztük, a Simon anyja se volt buta, a szegény Juli. Ő csak egyszer tántorodott meg, de akkor aztán rettentően. Amikor a Pusztujkák idáig jutottak a mesében, mindig ugyanazt csinálták. Az István testvér keserűen lehorgasztotta a fejét, a Dávid belerúgott valamibe, kisszékbe, macskába, mikor mibe, majd pedig mindketten fújni kezdtek a pipafüstöt meg a félig kimondott káromkodásokat, hogy melyik testüregébe mit kívánnak annak a tetves Collenbachnak. „Te majd helyrehozod azt, amit az anyád elrontott” – mondták a testvérek, és kedvesen mosolyogtak Simonra. Megint fönt találták magukat a Pusztujka-Páris legtetűjén, a bizakodás csúcán, az arcukat végre-valahára nem a novabor festette pirosra, hanem a büszkeség. Most már egészen vidáman gondoltak vissza arra a napra, amikor a báró kenőasszonyai megjelentek a házuk előtt, és átadták nekik a húguktól származó fattyút. Tessék, itt van, az övék, neveljék föl, ahogy tudják.

A Simon otthoni tanítása azonban nem ment olyan könnyen, ahogy eltervezték. A Pusztujkák bármin össze tudtak vészni, civódtak-marakodtak szüntelenül, az az egy viszont idejekorán közös szavajárásuk lett, hogy a Simon ostoba, mint a föld, ha nem is a dőrék ostobasága dolgozik benne, hanem az igyekvőké. Föl kell kötniük a gatyát, ha azt szeretnék, hogy valami legyen az öccsükből. Arra persze már egyikük sem gondolt, hogy nem föltétlenül a Balogh papa felerészben latin marhalevelét vagy a cirkalmas házzsentelési okmányt kéne a hatéves gyerek elé rakni, mikor olvasni tanítják. Volt ugyan Bibliájuk is, az előlapján mindenféle följegyzéssel a régi Baloghokról, de azt valamiért féltették a Simon kezétől. Inkább a marhalevelet olvastatták vele, s közben türelmetlenkedtek, követelőztek, csapkodtak, kioldhatatlan bogokat hagytak a gyerek figyelmén. Pedig a Simon akarta a dolgot, sokszor előfordult, hogy miközben a Pusztujkák bent hortyogtak, kiszökött a hideg éjszakába, a hold fényénél fürkészte a papirost. Mert gyertyát gyújtani nem tudott, meg nem is lett volna szabad a tűzzel

játszania. Hiába az igyekezet, nem jött rá a betűk nyitjára. Támadt is nagy riadalom benne, mikor az öregek odaálltak elé, majd azt mondták neki:

– Holnap vizsgázni fogsz! Meglátjuk, le tudod-e már olvasni, mi van a koporsónkra írva.

– Ha nem, mehetsz a háztól!

Ezt a beszédet a főzőasszonyuk, az Árki Tera is hallotta, éppen ott dolgozott náluk a konyhában. Sajnálta a gyereket, hogy a vénebbek ennyire gyötrik, és mivel neki szabad följárása volt a padlásra, lisztért, ezért-azért, fordult egyet, megleste a koporsókat.

– Akarsz egy darabot? – kérdezte a Simontól, mikor ketten maradtak.

A gyerek hallgatott.

– Akarsz, no? – az Árki Tera egy szem főtt krumplit nyújtott Simon felé. – Nem kell ám mindig annyira becsületesnek lenni, kisgyerekem. Most mi ketten kijátsszuk ezeket a vén dögöket, mit szólsz?

Az Árki Tera megsúgta a Simonnak, mi van a Pusztujkák koporsójának födelén. El ne felejtse, amit most hall, ezt kell bemondania, ha majd holnap a testvérek elé áll. A kölök igyekezett megjegyezni magának a főzőasszony jóságát, meg azt is, amit súgott neki. Mondta, ismételte, mint a bolond, mondta-mondta, miközben szénát dobott az ökrök elé, meg összeszedte a tojást a tyúkok alól, mondta egész éjszaka, álmatlanul forgolódva az ágyon. Így aztán nem csoda, hogy a vizsgája ennyire jól sikerült. A Pusztujkák alig hittek fülüknek, még föl is kapták a gyereket örömben, megforgatták, ki se akartak látszani a tervekből. Ha a Simon számolni is megtanul, már nem az elemibe fogják íratni, hanem egyből a gimnáziumba. A végén még a Baloghok adják a legfiatalabb juris doktort az országnak! Két koporsófödél fél perc alatt – tud-e más is ilyet!?

Csak a következő kérdés ne lett volna.

– Mi az a koporsó? – így a gyerek, akinek közben jól elszédült a feje a nagy forgolódásban. Ezt hallva a Pusztujkából kifutott a vér.

– Hanem azt bízvást tudod, a kripta micsoda – fordult az István testvér Simon felé.

– Nem én – ismerte be a kölök pironkodva.

– Hogy a sír micsoda?

– Azt se.

– Hogy a szemfödő?

– Azt se.

– Semmit se?

A Pusztujkák megint szembe találták magukat az igazsággal, legalábbis az ő lehetetlen világuk igazságával: a gyerek bizony sötét, mint az éjszaka. Pedig nem kellett volna csodálkozniuk. Az egyedüli, amit a hatéves Simon eddigre a halálból fölfogott, hogy néhanapján vissza lehet jönni onnan, és a nagybátyjai éppen azért írogatnak leveleket a bírónak, hogy az a sok halott egyszer végre mind az ő vendégük legyen.

– Vágom magam földhöz rögtön – bődült el a Dávid testvér. – Akkor arra felelj, Simon, hova bújt a te öreganyád? Hova lett?

– Tudja a halál – mondta az öccsük, és még el is mosolyodott hozzá. Mert ez az egy hibája megvolt a nagy szófogadás ellenére is, vagy éppen abból kifolyólag, hogy amikor megbukott valamiben, mindig a hetykeségébe menekült. Különben

máskor azt se lehetett tudni róla, van-e egyáltalán hetykesége, legalább amennyi az itteni élethez kell. A felelet aztán igazából odavágott a Pusztujkáknek, eszeveszett hadoválásba kezdtek, annak okát keresve, hogyan is lehet az ő Simonjuk egy ekkora hasznavehetetlen valaki. Hiszen még kímélik is, neki bezzeg nem kell ganyét hordania, mint a többi hasonló korúnak, annyi a dolga, hogy megetessen-megitasson, összeszedje a tyúkok alól a tojást, becsukdozza őket, máskülönben egész télen tanulhatott, most itt van már a tavasz, a dolog ideje, és lám, nem tud semmit, azt sem tudja, mi az a koporsó. Egészen biztosan a Collenbach báróra ütött, aki az apja neki, miatta ilyen ostoba. A Collenbachnak nem is kell okosnak lennie, ahelyett gondolkodik a kasznárja. De a Simonnal mi lesz így? Helyette ki fog majd gondolkodni? Az István testvér felszólította a Dávidot, hogy azonnal adja elő a gyerekek a halál dolgát. Elvégre ő olyan szépen tud beszélni, szebben, mint az esperes úr. A Dávid már lódult is neki magyarázni a kimúlásról. Úgy van az, hogy az ember gyereke spórol, törekszik, spórol, törekszik, spórol, törekszik, amíg csak bele nem vénül ebbe, ki nem hullik a haja meg a foga, s akkor hirtelen valami könnyebbséget érez a bal bordája alatt. Ami eddig szorongatta ott bent, most kienged, és jön a jutalom, a nagy élvezkedés. Az ember gyereke végre-valahára befeküdhet az első szobába. Azazhogy befektetik, mint a nagyságos urat, de előtte még selyemingbe meg kordbársony nadrágba bújtatják, borotválják, fésülik, buherálják.

– Nézd, öcsém – mutatott a Dávid testvér a koporsókra. – Mi ezekben fogunk feküdni.

– Ugye szépek? – kérdezgette a Simont az István testvér, majd hozzátette, hogy nem mindenkinek jár meg az ilyen koporsó. Ezekre bizony három év dohánypénze ráment.

– Ha ráment, hát ráment – bólogatott az István testvér. – Iparkodj, kölkök, hogy vénségedre majd téged is ilyenbe fektessenek!

Az adomázás tovább folytatódott, végeláthatatlanul hosszan, a Simon számára ismeretlen ügyekről. Hogy egy valamin sohasem érdemes fősvénykedni az életben, a kőművesen. Ha nem tetszik az a fajta sírkő, amit ebben a faluban faragnak, el kell menni a szomszéd faluba. Ha az ottani se, el kell menni még odébb, és így tovább, ha kell, a világ végére is. Az embernek sok mindene lehet több, háza, földje, szeretője, de halála mindenkinek csak egy van, azt az egyet tehát illik megbecsülni.

